

Täysistunto

Torstai 26.11.2020 klo 16.00—20.40

9. Lakialoite laiksi tuloverolain 92 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 28/2020 vp Minna Reijonen ps

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

19.29 Minna Reijonen ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt on omaishoidolle nimetty viikko. Lakialoitteeni, joka on nyt käsittelyssä, koskee omaishoidon tukea ja sen verottomaksi saamista. Omaishoidon tuki säästää kunnille vähintään 1,3 miljardia euroa vuodessa. Siksi raskasta ja arvokasta hoitotyötä tekevien omaishoitajien palkkio tulisi muuttua verottomaksi. Se olisi pieni myönnytys omaishoitoon.

Vuonna 2014 tehdyssä kansallisen omaishoidon kehittämistyöryhmän loppuraportissa arvioitiin omaishoidon tuella tehdyn hoitotyön laskennallista arvoa vuoden 2013 tasossa: ”Omaishoidon tuella tehdyn hoitotyön laskennallinen arvo arvioituna omaishoidolle vaihtoehtoisten hoitomuotojen kustannuksen avulla on nykyisin noin 1,7 miljardia euroa vuodessa.” 1,7 miljardia. ”Omaishoidon tukeen sisältyvien hoitopalkkioiden ja palveluiden kustannukset ovat nykyisin arviolta 450 miljoonaa euroa vuodessa. Omaishoidon tuki on siten arviolta 1,3 miljardia euroa muita hoitomuotoja edullisempi.”

Vuonna 2013 omaishoidon tukea saavia oli noin 40 000 henkilöä. Jokainen omaishoitaja säästi keskimäärin 31 250 euroa verrattuna siihen, jos omaishoidettava olisi ollut kunnallisessa laitoshoidossa, palveluasumisessa tai tehostetussa palveluasumisessa. Vuonna 2020 omaishoidon tukea saavia arvioidaan olevan noin 50 000. Uudempia laskelmia ei ole saatavilla, mutta vuoden 2013 arviot suhteutettuna tämän vuoden omaishoidon tukea saavien määrään voidaan arvioida omaishoidon kustannuksia verrattuna kunnallisen hoitoon. Tämän perusteella omaishoidon kustannukset olisivat 2,13 miljardia euroa vuodessa, mikäli omaishoidettava olisi ollut kunnallisessa laitoshoidossa, palveluasumisessa tai tehostetussa palveluasumisessa.

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2018 kuntien omaishoidon palkkiot olivat yhteensä 226 miljoonaa euroa. Palkkioiden lisäksi kunnille tulee kuluja hoidettaville annetuista palveluista, vapaista ja omaishoittoa tukevista palveluista. Vuoden 2020 omaishoidon tuen hoitopalkkiot ovat 408,09 euroa kuukaudessa ja hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana maksettava hoitopalkkio on vähintään 816,18 euroa kuukaudessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 152/2020 vp

Omaishoito on veronalaista tuloa, ja sitä verotetaan ansiotulona — eli verotetaan ansiotulona. Omaishoidon tuen saajista Sotkanetin tilastotietokannan mukaan 58 prosenttia on 65 vuotta täyttäneitä. Tämä vaikuttaa tuensaajajoukon keskimääräiseen marginaaliveroprosenttiin, jolla tuen verovaikutusta voidaan arvioida. Eduskunnan tietopalvelun laskelmien perusteella tuensaajien joukon marginaaliveroprosentti vuonna 2013 oli noin 29,5 prosenttia.

Ansioverotuksessa on vuoden 2013 jälkeen tapahtunut muutoksia, mutta keskimääräistä eläkettä tai palkkaa saavan marginaaliveroprosenteissa muutos on kuitenkin ollut vähäinen. Eduskunnan tietopalvelun kautta on ilmennyt, että tällöin omaishoidon tuen veropauden kustannus olisi noin 65 miljoonaa euroa.

Mikäli omaishoitoa ei olisi, vaan kaikki arvion mukaan 50 000 henkilöä vuonna 2020 hoidettaisiin laitoshoidossa, palveluasumisessa tai tehostetussa palveluasumisessa, 2,13 miljardin kustannuksiin pitäisi lisätä vielä kulut uusien hoitopaikkojen rakentamisesta, uusista rakennuksista — 50 000 henkilöä tarvitsi hoitopaikkaa — ja henkilöstökuluista ja kenties henkilöstön kouluttamisesta.

Nämä tällaiset muutokset ovat mahdollisia, ja ne ovat pitkälti arvovalintakysymyksiä. Tämä verottomuus ei olisi yhteiskunnalle kuitenkaan hirveän iso asia, mutta vähän reilun 400 euron omaishoidon palkkiolla ympärivuorokautista työtä tekeväälle omaishoitajalle sillä on valtava merkitys. Omaishoitajia kyllä toki arvostetaan tämänkin salin puheissa, mutta eivät ne puheet lämmitä niitä eläkeläisiä, jotka yrittävät tulla toimeen omien vaivojensa kanssa ja hoitavat siinä ohessa vaikkapa muistisairasta puolisoaan. On ikävää, jos laskeaan näissä omaishoidon asioissa sen varaan, että kyllä he omansa hoitavat vaikka kuinka pienellä rahalla tahansa tai kuinka pienellä tuella tai arvostuksella tahansa.

Siksipä esitänkin, että eduskunta hyväksyy lakiehdotukseni, jossa omaishoidon hoitopalkkio tehdään verottomaksi. Kiitän valtavasti kaikkia omaishoitajia, he tekevät valtavan tärkeää työtä. Ja kyllä meillä täällä Suomessa tarvittaisiin vielä enemmän panostusta omaishoitoon. Minun mielestäni tänne omaishoitotyöhön tarvittaisiin ihan omaishoidon valtuutettu. Kyllä Suomi sellaisen tarvitsisi. — Kiitos.

19.34 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia aloitteesta. Kun eilen kuuntelin tätä keskustelua samasta aihepiiristä tuolta työhuoneestani, niin se on aina hädäntilanteen kuulla niistä miljoonista ja taas miljoonista, mitä tämä omaishoitajajärjestelmä tuottaa säästöä yhteiskunnalle hoivapalveluiden osalta. Otin tämän puheenvuoron jo aivan sitä varten, että haluan kiittää jokaisesta aloitteesta ja jokaisesta esityksestä, joka eduskunnassa tehdään omaishoitajien puolesta. Niihin on nähty vaivaa, ja on oikea tapa lähteä lähestymään asiaa niin, että kun meillä on läheisten hoivaa tarjoavia omaisia, niin heidän työtään pitää kunnioittaa ja mahdollistaa kaikki omaisen hoitamiseen liittyvät, niin ne lomat, jotta jaksaminen voi olla sillä tasolla, kuin myös erilaisia tukipalveluja pitäisi olla.

Jos oikein muistan, niin edustaja käytti täällä eilen puheenvuoron siitä, että vaikka siivouspalveluita tai joitain muita, jos ei pidä näitä lomia. Joku kuitenkin piti tällaisen puheenvuoron, ja minun mielestäni se on hieno ajatus siitä, että sitä tukea voitaisiin tuoda kotiin ei välttämättä niin, että tämä omaishoidettava viedään sitten laitokseen siksi aikaa, vaan että se voi olla semmoinen kolmen ihmisen yhteinen tapaaminen, jossa sitten tämä niin sanottu kolmas käsipari, eli tässä vaiheessa tietysti toinen käsipari, olisi auttamassa omaishoitajan jaksamista ja sillä tavoin edistämässä vielä enemmän niitä mahdollisuuksia,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 152/2020 vp

pääosin kuitenkin vanhuksen kotona asumista mutta muittenkin osalta, jotka omaishoidon piirissä ovat. — Kiitos.

19.37 Rami Lehto ps: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Reijosen lakialoite on hyvä ja tarpeellinen, että omaishoidon palkkio saataisiin verottomaksi, kerta se useasti vaikuttaa sen omaishoitajan normaalitulonkin verotukseen ja syö sitä kautta. Teet arvokasta työtä, ja sitten siitä rangaistaan. Jos saat vaikka eläkettä siinä, kun hoidat puolisoa ja saat omaishoidon tuen, niin siitä rangaistaan niin, että siitä eläkkeestä otetaan enemmän pois.

Jokainen tietää, mitä tapahtuisi, jos 40 000 omaishoidettavaa siirtyisi kunnalliseen laitoshoidon tai palveluasumiseen tai tehostettuun palveluasumiseen. Siinä olisi moni kunta aika ongelmissa, miten tämän saisi hoidettua. Se tulisi todella kalliiksi yhteiskunnalle. Tällä tavalla me säästämme todella paljon, ja lähimmäinen siinä hoitaa useasti toista lähimmäistään, sitä yleensä tehdään rakkaudesta, jotkut tekevät sitä velvollisuudestakin. Se työ on todella henkisesti ja fyysisesti raskasta ja sitoo useasti 24/7. Itse olen henkilökohtaisesti seurannut jo toistakymmentä vuotta muutaman eri omaishoitajan työtä ja tiedän, että se on todella aikaa vievää ja raskasta.

Sitten täytyy muistaa korona-aikanakin, että useasti se omaishoidettava kuuluu riskiryhmään, ja silloin tämä hoitajakin joutuu olemaan aika paljon karanteenissa omaehtoisesti, ettei hän tartuta tätä hoidettavaa, eli se sitoo sitäkin kautta tämän hoitajan.

Todella tärkeä tämä lakialoite kyllä on, ja se pitäisi saada mahdollisimman nopeasti eteenpäin.

19.39 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Omaishoitajien aseman parantaminen on kannatettava ja erittäin ajankohtainen asia. Tärkeää se oli jo viime eduskuntakaudella ja jo pitkään aiemminkin. Perussuomalaiset ovat vimmatusti ajaneet asiaan parannusta jo useiden eduskuntakausien aikana, ja itsekkin kannatan lämpimästi edustaja Reijosen tekemää lakialoitetta.

Liian pitkän aikaa ovat kunnat ja kaupungit joutuneet tilanteeseen, jossa senioriväestömme hoitopaikkoja on vähennetty tai jätetty suuresta tarpeesta huolimatta kokonaan perustamatta, koska rahatilanne ei ole sitä sallinut. Eikä tässä vielä kaikki, sama koskee yhtä lailla niin kehitysvammaisia, mielenterveyspotilaita sekä muita, joiden oma kuntotilanne vaatii hoitoa, hoivaa ja apua. Hoitovastuu kuuluu hyvinvointivaltiossa ensisijaisesti yhteiskunnalle. Jos kuntien heikon rahatilanteen vuoksi hoitovastuuta siirretään omaisille, on vain oikeus ja kohtuus, että tästä arvokkaasta työstä maksetaan edes säädyllinen korvaus.

Hoitajamitoituksen kohdalla puhuttiin, että se saadaan kuntoon vain sormia napsauttamalla. Asia ei ehkä mennyt lopulta ihan niin, mutta voitaisiinko nyt yhteisesti napsauttaa sormia tämän asian edistämiseksi samalla antaen omaishoitajille joululahjan piristämään etäjoulua? Omaishoitajat ansaitsevat enemmän arvostusta, ymmärrystä ja tukea. Arvoisat edustajat, eihän perusteta vain työryhmää ja järjestetä seminaaria, vaan napsautetaan sormia ja laitetaan asia kuntoon.

19.40 Jukka Mäkynen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos edustaja Reijoselle tästä tarpeellisesta aloitteesta. Omaishoitajat kuuluvat työpanoksellaan suomalaisen yhteiskunnan tukirankaan, ja sen vuoksi tämä lakialoite on tervetullut panostus omaishoitajien kovaan työtaakkaan. Me kaikki tiedämme, että omaishoitajat tuovat ja ovat tuoneet edellisinä vuosina miljardien eurojen säästöt suomalaiselle yhteiskunnalle. Omaishoidettavat ovat myös

Pöytäkirjan asiakohta PTK 152/2020 vp

aikoinaan maksaneet työstänsä veronsa tähän maahan. Nyt omaishoitajat tarvitsevat oikeudenmukaista politiikkaa, jolla helpotetaan heidän raskasta arkeaan. Kannatan lämpimästi edustaja Reijosen lakialoitetta.

19.41 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat jo pitkään halunneet kohentaa omaishoitajien asemaa, kuten esimerkiksi vaihtoehtobudjeteissamme olemme ker-
toneet. Tämä edustaja Reijosen tekemä lakialoite omaishoidon tuen muuttamisesta verova-
paaksi tuloksi on johdonmukaista jatkumoa työllemme.

Väestön ikääntyessä erilaisia hoitopaikkoja tarvitaan yhä enemmän, mutta laitoshoidon paikkojen lisääminen on hankalaa ja hidasta, eikä laitoshoidon ole aina hoidettavankaan kan-
nalta läheskään paras hoitomuoto. Koti- ja omaishoitoa tulisi kehittää siten, että ikäihmi-
nen voisi halutessaan asua kotona mahdollisimman pitkään. Omaishoito voi kuitenkin olla omaisille henkisesti ja fyysisesti hyvinkin vaativaa ja raskasta työtä. Siksi meidän lainsää-
täjien on tuettava ja kannustettava omaishoitajia heidän tärkeässä tehtävässään.

Arvoisa puhemies! Hoidettavan näkökulmasta omaishoito on yleensä erinomainen vaih-
toehto, mutta läheisestään huolehtivalle ja usein jo eläkeikään ehtineelle omaishoitajalle se
voi tarkoittaa hankaluuksia muiden tulojen hankinnassa. Omaishoitajien saama taloudellin-
nen tuki on usein varsinkin tehtävän raskauden huomioiden hyvinkin pieni ja siitä käteen
jäävä osuus vielä pienempi. Kuten tässä keskustelussa on jo käynyt ilmi, niin taloudellisten
näkökulmien ohella ja taloudellisten seikkojen huomioimisen lisäksi tarvitaan esimer-
kiksi omaishoitajien tukipalveluiden ja virkistytymismahdollisuuksien lisäämistä. On yhti-
teiskunnalle sekä kokonaistaloudellisesti että inhimillisesti hyväksi säilyttää kansalaisten
mahdollisuudet toimia läheistensä omaishoitajina ja mielellään vieläpä parantaa omaishoi-
don edellytyksiä.

Suomessa on arvioitu olevan vähintään 350 000 omaishoitotilannetta, joista 60 000 on
sitovia tai vaativia, ja muun muassa Kelan tutkimuksen mukaan palvelumenoissa omaishoi-
dion myötä saavutetun miljardiluokan säästön perusteella olisi taloudellisesti kestävä
maksaa tukea nykyistä useammalle omaistaan hoitavalle ihmiselle. Omaishoidon tuki on
kokonaisuudessaan varsin minimaalinen korvaus tärkeästä työstä, eikä sen muuttaminen
verottomaksi olisi mielestäni millään tavoin kohtuuton vaatimus.

Arvoisa puhemies! Muun muassa edellä mainituilla perusteilla edustaja Reijosen laki-
aloite on erittäin kannatettava. Toivon mukaan se saa myönteisen vastaanoton valiokunta-
käsittelyssä, ja ainakin salikeskustelun perusteella kansanedustajat pitävät asiaa tärkeänä.

19.45 Minna Reijonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän lämpimästi kaikkia omaishoi-
don puolesta puhujia tässä salissa. En tiedä oikeastaan yhtään ammattikuntaa, joka säästäi-
si yhteiskunnan varoja niin paljon kuin omaishoitajat oikeasti tekevät, eikä Suomi oikeas-
taan selviäisi, jos meillä ei olisi omaishoitajia.

Tietenkin myös tämä kunnissa oleva eriarvoisuus puhuttaa, koska eri kunnissa on erilai-
set systeemit ja omaishoitajat ja omaishoidettavat ovat siellä eri asemassa. Jos on kaksi sa-
mankuntoista omaishoidettavaa, niin sitä voidaan eri kunnissa arvottaa eri tavalla, ja mi-
nusta se on vähän väärin. Sen pitäisi olla valtakunnallisesti tasapuolista, ja sen takia tarvit-
taisiin valtakunnalliset kriteerit — valitettavasti niitä ei vielä ole. Mutta ei meidän tule
unohtaa näitä omaishoitajia. Heidän eteensä tarvitsee tehdä paljon, paljon työtä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 152/2020 vp

19.46 **Ari Koponen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä edustaja Reijosen lakialoite on erittäin kannatettava. Suomessa iso osa läheisiään hoitavista omaishoitajista on työssä käyviä ihmisiä. Olisikin omaishoidon ja työssäkäynnin yhteensovittamisen kannalta tärkeää, että käydään läpi monenlaisia keinoja ja lainsäädännöllisiä ratkaisuja ja ryhdytään myös toimeen asioiden parantamiseksi pelkkien kirjausten sijaan. Koronapandemian myötä myös omaishoitajilla on suuri huoli ja epävarmuus tulevasta kehityksestä kuntatalouden kasvavien vaikeuksien takia.

Ja kuten edustaja Myllykoski täällä hienosti sanoi, niin se kyllä pysäyttää joka kerta, kun kuulee ne summat, mitä omaishoitajat säästävät valtion varoja. Olisikin tekojen aika omaishoitajien hyväksi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.